

מנוע המנוע

שיעור בכלכלה – מסוג אחר

יער זה לא יושג בדלילה, גם לא בתנאים של המפכה טוטאלית במערכת המדינית. אבל אפשר להוריד מדי שנה את אחוד הביטחון בתוצר הלאומי באופן ניכר — וכל ירידה כזאת היא ססייחיים לכלכלת המדינה.

אם להמשיך במשול: יש להוריד את הטנק מן המנוע, להגדיל בהרבה את המנוע, ולהרכיב עליו טנק קטן בהרבה.

על כך לא יחליט פועל־מוסך, וגם לא מנהל־מוסך. על כך צריכים להחליט בעלי־העסק: אתה ואני.

שינוי דראסטי ביעדים הלאומיים פירושו: שינוי דראסטי בדמות המדינה עצמה. תפיסה אלטרנטיבית של מהותה ויעדיה.

לא עוד גטו חמוש, המרכז את כל משאבי האנושיים והכלכליים בביטחון, אלא חברה תעשייתית מודרנית, דינאמית ושוחרת־קוריה.

יש לישראל מיטב המשאבים הדרושים לכך — המשאבים האנושיים.

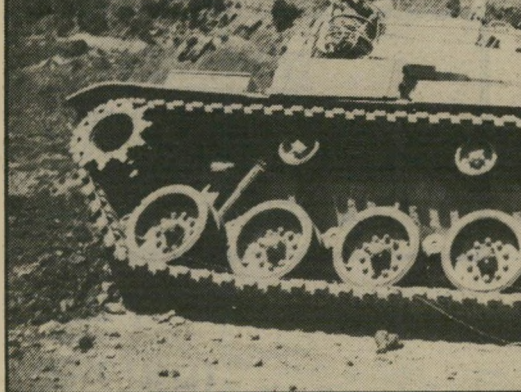
גם כיום (אפשר להוסיף: עדיין) יש לישראל אוצר אנושי שכל מדינה בעולם יכולה להתקנא בו — ציבור אינטליגנטי, בעל רמת־השכלה גבוהה, העולה על זה שברוב הארצות המתקדמות, אף שהוא משתכר רק כמחצית השכר המקביל שם. זהו ציבור בעל מטיביצייה טובה, שמוסר־העבודה שלו הוא מן הגבוהים בעולם.

(כאשר התפרסם לאחורונה בחו"ל נתון זה, הוא הדהים את הישראלים שטופי־המוח, ששמעו במשך שנים את ההיפך.)

אנחנו יכולים להקים כאן כלכלה מודרנית, יעילה ודינאמית, אם נשחרר לכך את המשאבים, השוקעים כיום בבוץ של לבנון, בביצה של הגדה, בים הדם והזעזע של האימפריה הישראלית.

די להקים כלכלה כזאת, ררושים גם שינויים פנימיים מרחיקי־לכת.

אין לי ספק שהציבור הגדול — שהוא ברובו ציבור השכירים — יתן כתף לזאמץ דראסטי, אם יבין מה דרוש, ואם יאמין בממונים על הביצוע. צימצום זמני, הידוק־הגדרה, סכל ומאמץ — כל זה אפשרי כשרואים את האתגר ונלהבים להתמודד עימו.

טנק שמנועו התקלקל לצד הדרך לנבטיה, ביום השני של מלחמת־הלבנון

ביום זה נדרש ממנו כדי לרדוף את הטנק המורכב על מנוע הקטנוע — והוא מסרב לעשות זאת, ובצדק. בסופו של דבר יבעט בעישהדרכתו בעכוזו של פועל־המוסך, המתחזה כגואל הכלכלה.

אבל יש לכך עוד תנאי, החייב להתבטא כפה מלא. אייפאשר להקים כלכלה תעשייתית מודרנית, כאשר חלק גדול של ההון המצוי הוא הון שחור, הפועל מחוץ למעגלי המיסוי, אין זה אפשרי כאשר הפרוטקציוניזם של המיסוד (ואין כאן שום הברל בין הליכוד והמערך) חיים חיים טפיליים, ומגלגלים סכומי־עתק בעיסוקים טפיליים. בקיצור: כאשר לאדם בעלי־יומה לא כדאי לייצר ולעבוד, מפני שהרבה יותר כדאי להרוויח מעיסוקי־אוויר, מבורסה, מהברחות לחו"ל.

כדי להקים את הכלכלה הישראלית מן היסוד, יש לסלק את כל אלה כמו אבנים סדוקות של בניין קורם, שקרם והתמוטט.

■ ■ ■

אינני כלכלן. זמן רב מדי שארנו את הכלכלה בידי הכלכלנים, מתוך פיהוק של שיעמום. אבל הכלכלה היא חיינו וקיומנו. היא עניין הרבה יותר מדי רציני מכדי שנשאיר אותה בידי הכלכלנים.

הכלכלנים המצויים הם טכנאים. הם עוסקים בכרגים הקטנים ובגלגליהשיניים של המכונה הכלכלית. רק הכלכלנים הגדולים ביותר בעולם היו גם פילוסופים, מתקני־עולם, הוגי־דיעות, שהבינו שאין הכלכלה יכולה להיות אלא השתקפות המאויים והחלומות והתיקיות והמחלות של החברה.

במדינת־ישראל לא קם עדיין כלכלן בזה, ואילו קלקלנים יש למכביר, וכל שרואוצר יכול לשבור אותם בהמוניהם כדי לטהר כל שרץ.

אין זו תורת־סתר. זהו בסך־הכל עניין קיומנו. ברגע שהציבור יבין זאת, ישתנה הכל. אני מקווה שיהי יקרה לפני התמוטטות הסופית, שאין אחריה תקומה.

באמצעות משאבים הנלקחים מן הכלכלה המתמוטטת של המדינה המקורית.

אנחנו ממשכים לנהל מלחמה יקרה בלבנון, ומטילים את המחיר על אותה הכלכלה הגוססת.

אנחנו מייצרים נשק יוקרתי יקר ביותר, ביבשה, בים ובאוויר, ומשקיעים בפרוייקטים אלה הון־עתק, שרובו נשאב גם הוא מן החבית היקרה של כלכלתנו.

חלק מן ההוצאה נופל על שכם המשק האמריקאי. אך זוהי במידה רבה שעות אופטית. האוצר האמריקאי משלם לתעשייה האמריקאית, כדי שתספק לנו מוצרים צבאיים, שאינם מספקים פרנסה למשק הישראלי.

חילום ישראליים, שהמשק הישראלי חייב לסרנס אותם, מפעילים ומתחזקים את הכלים האלה, שהם הגרנטאות של מחר.

■ ■ ■

רעית הכלכלה הישראלית אינה כלכלית. שום החלטה כלכלית אינה מועילה כמצב כזה.

כאשר מנוע הקטנוע מנסה לסחוב את הטנק המורכב עליו, וכרשל, אין די בכך שקוראים לטכנאי, מוכשר בכל שיהיה, כדי שיהלופ מצת או יתקן מצמד.

עצם המסיון הוא מגוחך. והטכנאי המיסכן, המקבל על עצמו ג'וב זה, מעיד על עצמו שאין לו עיניים כראש.

החלטה הדרושה אינה כלכלית. היא מדינית. ולא החלטה קטנה, אלא החלטה אדירה, שתשנה את דרכה של המדינה לחלוטין.

מי שמדבר על "צימצום" בהתנחלויות, שיהיו "כמו כל הצימצומים במשק", מדבר שטויות. מי שחושב על "קיצוצים" במערכת־הביטחון, מבלי לשנות מן היסוד את יעדיה, מדבר שטויות.

מה היה קורה אילו קמה מדינת־ישראל בלי מלחמה? ההנהגה היהודית קיבלה ב־1947 את תוכנית־החלוקה של האו"ם. הערכים רחו אותה. לכן פרצה המלחמה, שהסתיימה כפי שהסתיימה. ישראל התפשטה מעבר לגבולות שנקבעו לה. המוני הערבים סולקו מן השטחים שנכבשו. שבת־הנשק לא הביאה לסיום המלחמה, אלא להיפך, לפתיחת מלחמה הנמשכת עד עצם היום הזה.

מיטב הכישרון ומיטב המשאבים של המדינה מושקעים כיום במערכת־הביטחון, הגוזלת קרוב ל־30% מן התוצרה־לאומי־הגולמי.

אך נניח שכל זה לא היה קורה. נניח ששני הצדדים היו מקבלים או את תוכנית־החלוקה. מה היתה דמות ישראל כיום, כראשית 1984?

הגבולות על המפה היו נראית אחרת. עכו, נצרת, לוד, רמלה היו במדינה השכנה. ירושלים היתה שטח בינלאומי. כלכלת הארץ היתה מאוחרת.

אך מעבר לנניח הגבולות — איזה מין מדינה היתה קמה? כמה היתה מעשיית? מה היתה דמותה?

כמו על כל השאלות של "אילו" בהיסטוריה, אפשר להשיב גם על זו רק בניחוש. הנה הנחוש שלי:

ישראל היתה כיום, יסאן של המיזרח התיכון. מיטב כוחותיה היו מושקעים בתעשיות עתירות־מדע, אולי מהמתקדמות בעולם.

היא היתה מומלאה תפקיד מרכזי בכלכלה של המרחב, תוך קשר הדוק עם סעודיה ומצריים.

היא היתה משווקת את תוצרתה בעיקר בארצות השוק המרחבי המשותף, ומעבר לו — בארצות העולם השלישי, שם קל לה יותר להתחרות מאשר בשוקי אירופה ואמריקה המפותחות. המדינה הפלסטינית, שקמה לצידה, היתה משמשת מתוכנת חשובה בינה ובין ארצות־ערב האחרות.

הצבא היה מתקיים ככוח מיוזערי, שהיה זוכה בשניים־שלושה אחוזים מן התוצר הלאומי. הקצינים היו נשארי בקסרקטינים, והרבנים בנתייכהנסת — כפי שחזה בנימין זאב הרצל. כנאה לחברה תעשייתית מודרנית, היתה קם כאן מיטב ליברלי תתוח, קולטה־מונים. בעל רמת־מחיה גבוהה ביותר.

יתכן שהיינו עתה, בספרם 1984, מדינה של חמישה־שישה מיליונים, מוקד תעשייתי ומדעי, מרכז רחני ואינטלקטואלי, מדינה שתענוג לחיות בה.

■ ■ ■

יד כאן האוטופיה. הבה נחזור למציאות. ישראל קמה במלחמה, קמה במלחמה, וצה"ל מילא תפקיד חיוני בעצם הצלתה. כתום המלחמה היינו מדינה מנצחת וכובשת. כדי לשמור על הכיבושים ולקדם פני ההתקפה־הנגרית הבלתי־נמנעת, היה עלינו לחזק את הצבא.

במלחמות הבאות בבשנו עוד ועוד שטחים, ובכל פעם היה צורך להגדיל את מערכת־הביטחון, כדי לשמור על מה שכבשנו ולהתכונן למלחמה הבאה, הבלתי־נמנעת.

תוך כדי כך גדל התיאבון. מיטב הכישרונות הלכו לצבא. ויחד עימם גם מאווי המדינה, הצבא, שהיה תחילה לצבא־הגנה, הפך חישי־מחר צבא־כיבוש, ועתה הוא מופיע ככוח מרחבי השולח את זרועותיו, ככוח ובפועל, לפאקיסטאן כמורח לוואיר בדרום (כפי שקבע אריאל שרון), וגם לגואטמלה במערב.

לפי סירסומים שונים בעולם, שראשי ישראל חוזרים עליהם בגאווה, צה"ל הוא עכשווי הצבא הרביעי בכוחו בעולם. ובארצות־הברית נאמר שהוא מהווה עתה את, קרההגנה השני של המערב נגד ברית־המועצות בחלק זה של העולם.

צה"ל משגשג (לפחות מבחינה כמותית), ולצידו גוועת התעשייה, קמלה החקלאות, מתנוונים החיים האינטלקטואלים והמדעיים, ממלחמה עצמה.

הבעיה העיקרית של המשק הישראלי אינה כלכלית, אלא מדינית. ומעבר לזה: היא בעייה פילוסופית, רוחנית, היא נוגעת למחות המדינה עצמה.

לקחנו מנוע של פולקסוואגן, והרכבנו עליו מרכב של מרצדס.

ואולי נבין יותר לומר: לקחנו מנוע של קטנוע והרכבנו עליו טנק מרכבה.

זה יכול להצלח לזמן־מה, קצר ביותר. אבל בניתיים נהרס המנוע, נהרס הכל.

יש לנו תיאבון של אימפריה, שמשאבים בלתי־מוגבלים עומדים לרשותה. אבל בליבה של אימפריה זו עומדת כלכלה חלושה, רופסת, שבולטים בה עתה סימנים מובהקים של בלאי מתקדם.

מנוי וגמור עימנו לחזיק בשטחים כבושים, אשר עצם ההחזקה בהם מחייבת נכונות למלחמה בכל עת, מול פני אויבים המושפעים באמצעים, מכאן — בצורך בצבא־ענקי, שהיה מתאים למדינה תעשייתית מפותחת בסדר־גודל של גרמניה או צרפת.

(יפאן, סיפורה־הצלחה הגדול של סופי־המאה, מחזיקה רק בצבא סימלי, שצבאיו שואף לאפס.)

מנוי וגמור עימנו להקים מדינה שלמה חדשה בגדה המערבית, עם כל התשתית הדרושה לכך,